

MARTA NOIŃSKA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1245-6633>

Uniwersytet Gdański

ŚWIĘTO IWANA KUPAŁY WE WSPÓŁCZESNYM ROSYJSKOJĘZYCZNYM DYSKURSIE MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

THE IVAN KUPALA FESTIVAL IN CONTEMPORARY RUSSIAN-LANGUAGE SOCIAL MEDIA DISCOURSE

The article focuses on the Ivan Kupala Festival within the Russian-language social media discourse based on publications on YouTube and TikTok. The study encompasses entertainment-oriented posts showcasing festive celebrations, secular informational content, and publications from Orthodox organizations and neopagans, which contribute to the religious discourse. Three main portrayals of the festival are evident: as a joyful bonfire-centered celebration, as a significant date in neopagan religious practices, and as a pagan tradition contrasted with Christian commemorations of John the Baptist's birth. An interesting feature is the combination of superstitions with Christian prayers in some content. The most popular posts are short-form videos on TikTok and YouTube Shorts, emphasizing visual appeal with spectacular bonfires and Slavic women in flower crowns. The study also highlights the algorithm-driven segmentation of social media, where users tend to engage with ideologically similar content.

Keywords: social media, discourse, Ivan Kupala, Slavic festivals

WSTĘP

Zmiany społeczno-polityczne w ostatnich dziesięcioleciach XX w. sprawiły, że pustka duchowa powstała podczas panowania ustroju komunistycznego w ZSRR się zapełniać. Znalazło to wyraz w rozwoju w Rosji dyskursów zorientowanych „irracjonalnie”, do których zaliczyć można dyskurs religijny czy ezoteryczny¹. Mikołaj Bierdiajew zauważył, że ideolodzy komunizmu, pragnąc wyzwolenia jednostki,

¹ Пор. З.Л. Новоженова, *Стили, жанры и дискурсы в коммуникативно-речевом пространстве современной России: иррациональный дискурс*, w: A. Zych, A. Charciarek (red.), *Odmiany i style współczesnego języka polskiego i rosyjskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, s. 60–61.

ogłosili bunt przeciwko wszelkim wierzeniom, normom i abstrakcyjnym ideom; negowali religię, filozofię, sztukę, moralność i życie duchowe². Od ostatnich dekad XX wieku można zaobserwować odradzanie się życia duchowego w Rosji, co przejawia się nie tylko w ożywionej działalności Kościoła prawosławnego, ale również w popularności słowiańskich ruchów neopogańskich nawiązujących do przedchrześcijańskich wierzeń Słowian, czyli rodzimowierstwa (ros. *родноверие*). Zarówno Cerkiew, jak i rodzimowiercy używają mediów społecznościowych w celu propagowania swojej wizji duchowości. Różnice uwidaczniają się przy przedstawianiu tego samego wydarzenia z różnych perspektyw. Dobrym przykładem są obchody święta Iwana Kupały 6 lipca, interpretowane zupełnie inaczej przez Kościół prawosławny, rodzimowierców i osoby traktujące je jako niezwiązaną z wiarą rozrywkę.

Celem niniejszego artykułu jest analiza obrazu święta Iwana Kupały w rosyjskojęzycznym dyskursie mediów społecznościowych na platformach YouTube i TikTok³. W badaniu uwzględniono noszące charakter ludyczny relacje z obchodów święta i posty informacyjne o charakterze świeckim, a także publikacje organizacji prawosławnych oraz rodzimowierców, które należą do dyskursu religijnego.

ŚWIĘTO IWANA KUPAŁY

Święto Iwana Kupały (ros. *Иван Купала, Иванов день, Иванкупальник, Купала*) zajmuje ważne miejsce w słowiańskim kalendarzu ludowym. W tradycji ludowej wiąże się z przesileniem letnim. Przed rozprzestrzenieniem się chrześcijaństwa na obszarze całej Europy prawdopodobnie odbywały się rytuały związane z kultem słońca i płodności⁴. Co ciekawe, na Słowiańszczyźnie z reguły obchodzono

² Н. А. Бердяев, *Истоки и смыслы русского коммунизма*, Наука, Москва 1990, s. 26.

³ Publikacje związane ze świętowaniem Iwana Kupały obecne są również w innych sieciach społecznościowych, takich jak VKontakte, Facebook, X, Instagram, jednak największą liczbę i różnorodność postów znajdujemy na platformach YouTube i TikTok. Posty we wszystkich sieciach społecznościowych charakteryzuje duża powtarzalność obrazów i treści, więc materiały publikowane na platformach Youtube i TikTok można uznać za reprezentatywne dla dyskursu sieci społecznościowych.

⁴ B. Ogródowska, *Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce. Mały słownik*, Verbinum, Warszawa 2001, s. 132.

je z 23 na 24 czerwca, co związane było z błędnym przekonaniem, że wtedy przypada najkrótsza noc w roku⁵. Przed zmianą kalendarza w Rosji święto Iwana Kupały przypadało na 24 czerwca zgodnie z kalendarzem juliańskim, zaś później — wraz z wprowadzaniem kalendarza gregoriańskiego — 7 lipca. W kalendarzu prawosławnym w tym dniu przypada rocznica narodzin Jana Chrzciciela⁶.

Wigilia święta Iwana Kupały obfitowała w obrzędy ludowe związane z nadejściem lata. Na Słowiańszczyźnie powszechnie praktykowane były: zbieranie ziół i kwiatów, ozdabianie nimi domów i budynków gospodarczych, udawanie się nad wodę, oblewanie się nią, kąpiele, puszczanie na wodę wianków i ziół, palenie ognisk, tańce, śpiewanie pieśni sobótkowych, przeskakiwanie przez ognisko, „śledzenie” i straszenie czarownic⁷. Większość z wymienionych zwyczajów i wierzeń jest znana we wszystkich tradycjach słowiańskich, choć w różnym stopniu. Na przykład rozpalanie ognisk nie było charakterystyczne dla wschodnich części obszarów wschodniosłowiańskich i południowosłowiańskich⁸, natomiast na Ukrainie, Białorusi, a także wśród zachodnich i południowych Słowian (Słowenia i Chorwacja) stanowiło centralny element obrzędowości. Ogniska palono za wsią (czasem kilka wokół wioski), na pastwiskach, na wzniesieniach, nad rzeką, przy wodzie, na ugorach lub w pobliżu obsianych pól żyta i pszenicy, a także na granicach wsi, na rozstajach i skrzyżowaniach dróg, pod wielkim, samotnym drzewem na otwartej przestrzeni itp.⁹

U Słowian wschodnich kąpiel często miała miejsce w momencie wrzucania do wody wianków, zebranych ziół czy kukły. Na przykład w guberni nowogrodzkiej dziewczęta kąpały się z kwiatami i ziołami,

⁵ T. Rokosz, *Obrzęd sobótkowy. Tradycja i jej transformacje (studium etnologiczne)*, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Wrocław–Siedlce 2016, s. 98–99.

⁶ Pełna nazwa święta to *Рождество честного славного Пророка, Предтечи и Крестителя Господня Иоанна*. Kościół prawosławny w Rosji nadal posługuje się kalendarzem juliańskim, więc obchodzone jest ono 24 czerwca (7 lipca wg kalendarza gregoriańskiego). W internecie można znaleźć informację, że Iwan Kupała to Jan Chrzciciel, co związane jest z błędnym tłumaczeniem słowa Chrzciciel, jednak Cerkiew nie akceptuje takiej interpretacji.

⁷ Л. Н. Виноградова, С. М. Толстая, *Иван Купала*, w: Н. И. Толстой (red.), *Славянские древности: Этнолингвистический словарь в пяти томах*, t. 2, Международные отношения, Москва 1999, s. 363; M. Jaszczewska, *Święty Jan/Iwan Kupała w paremiach polskich i rosyjskich*, w: *Wschód–Zachód: dialog języków i kultur*, J. Kazimierczyk, P. Gancarz (red.), Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej, Słupsk 2012, s. 171.

⁸ Л. Н. Виноградова, С. М. Толстая, *Иван Купала...*, s. 363.

⁹ Tamże, s. 366.

wróżąc z nich na wodzie. Wśród Rosjan zwyczaj kąpeli odnosił się do wigilii św. Jana (por. nazwa tego dnia: Agrypina-Kupalnica). W niektórych regionach oblewano się wodą i kropiono nią bydło domowe¹⁰.

Porannej rosie w dzień Iwana Kupały przypisywano szczególną magiczną moc. Skoro świt jeszcze przed wschodem słońca udawano się na pole i tarzano się w niej. Kobiety, którym udało się zebrać taką rosę, wykorzystywały ją w celach magicznych, na przykład do zwiększania udoju mleka¹¹.

Święto Iwana Kupały obecne jest we współczesnym społeczeństwie rosyjskim. Nad brzegami rzek i jezior organizuje się świeckie festyny i bardziej kameralne wydarzenia o charakterze neopogańskim¹². Skomercjalizowane obchody odbywają się najczęściej wieczorem 6 lipca lub w sobotę najbliższą tej dacie tak, aby jak najwięcej osób mogło wziąć w nich udział. Są to różnego rodzaju przedsięwzięcia rekonstrukcyjne i nie mają charakteru sakralnego. Rodzimowiercy w Rosji często nawołują do obchodzenia Kupały w czerwcu podczas przesilenia letniego, świętowanie ma dla nich bowiem charakter religijny i jest formą ustanawiania i podtrzymania relacji z *sacrum*¹³.

Zainteresowanie zwyczajami i tradycjami przesilenia letniego oraz wigilii Iwana Kupały odzwierciedla się w rosyjskojęzycznej przestrzeni medialnej — w sieci można znaleźć liczne materiały poświęcone jego obchodom, takie jak artykuły, wideo-relacje z obchodów, krótkie filmy informacyjne i dokumentalne.

Co ciekawe, w internecie obecne są również materiały przygotowane przez Cerkiew prawosławną, potępiające obchody Iwana Kupały — krótkie filmy informacyjne czy wywiady z duchownymi. Warto przypomnieć, że Cerkiew, podobnie jak Kościół katolicki, potępiała obchody Nocy Kupały już od średniowiecza¹⁴. Opisując tradycje sobótkowe, Barbara Ogrodowska odnotowuje, że Kościół przez wieki

¹⁰ Tamże, s. 365.

¹¹ Tamże, s. 365.

¹² Т. В. Савельева, *Реконструкция народного славянского праздника „Иванов день”: типологический аспект*, w: Т. В. Савельева (red.), *Древние и традиционные культуры во взаимодействии со средой обитания: проблемы исторической реконструкции: материалы I Международной междисциплинарной конференции, Челябинск, 13–15 апреля 2021 года*, Челябинский государственный университет, Челябинск 2021, s. 142.

¹³ Tamże, s. 141. Por. P. Grochowski, *Stado i Kupala w praktykach obrzędowych polskich rodzimowierców. O rewitalizacji źródeł etnograficznych i historycznych*, „Etnolingwistyka” 2020, nr 32, s. 229.

¹⁴ Л. Н. Виноградова, С. М. Толстая, *Иван Купала...*, s. 364.

podejmował działania mające na celu zwalczanie swobodnych obyczajów, młodzieńczej rozwiązłości oraz wszelkich innych praktyk określanych przez duchownych mianem „diabelskich obchodów”¹⁵. Współcześnie stanowisko Cerkwi nie zmieniło się i wielu duchownych krytykuje obrzędy nawiązujące do słowiańskiego świętowania przesilenia letniego, co związane jest z postrzeganiem tych praktyk jako grzechu bałwochwalstwa. Kościół prawosławny zaleca całkowitą rezygnację ze świeckiej tradycji świętowania nocy Kupały¹⁶. W cerkwiach z okazji Narodzenia Jana Chrzciciela rano 7 lipca odbywa się uroczyste nabożeństwo. W tym dniu wierni wspominają, jak w rodzinie żydowskiego kapłana Zachariasza i jego żony Elżbiety urodził się przyszły prorok, który zapowiedział przyjście Mesjasza¹⁷.

ŚWIĘTO IWANA KUPAŁY W Dyskursie mediów społecznościowych

Media społecznościowe są bez wątpienia nieodłącznym elementem współczesnej mediasfery i odgrywają w niej coraz większą rolę, co ma związek z digitalizacją oraz powszechnym użytkowaniem urządzeń mobilnych z dostępem do internetu.

Bogusław Skowronek w odniesieniu do dyskursu mediów społecznościowych odnotowuje, że wyraźnie sprofilowane wspólnoty uznają „tylko swoje reprezentacje świata — ideowo i estetycznie przez siebie akceptowane, natomiast odrzucają obce reprezentacje świata — ideowo i estetycznie przez siebie nieakceptowane”¹⁸. Badacz opisuje atomizację grup odbiorczych i funkcjonowanie odrębnych (zwłaszcza ideologicznie) wspólnot dyskursu, co prowadzi do powstawania wielu medialnych obrazów świata — równocześnie odseparowanych od siebie światopoglądowo, psychologicznie i estetycznie¹⁹. Takie rozwarstwienie można zaobserwować w publikacjach odnoszących się do święta Iwana Kupały. Materiały przygotowane przez rodzimowierców, które nawołują do powrotu do wierzeń pogańskich Słowian i obfitują w obrazy obrzędów ludowych, odbiegają znacząco od za-

¹⁵ B. Ogrodowska, *Święta polskie. Tradycja i obyczaj*, Wydawnictwo Alfa, Warszawa 1996, s. 261.

¹⁶ <https://foma.ru/greh-li-prazdnovat-ivana-kupalu.html> (3.02.2025).

¹⁷ Por.: <https://www.youtube.com/watch?v=L5VBcmYdr4U> (5.02.2025).

¹⁸ B. Skowronek, *Nowe media a funkcjonowanie dyskursu społecznego*, w: A. Hącia, K. Kłosińska, P. Zbróg (red.), *Polszczyzna w dobie cyfryzacji*, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2020, s. 9

¹⁹ Tamże.

mieszczanych w mediach społecznościowych przez organizacje prawosławne, krytykujące ruchy neopogańskie i przyzywające do obchodów święta narodzin Jana Chrzciciela.

Iwona Loewe wyróżnia następujące parametry przydatne do opisu dyskursów medialnych: ideacyjny, podmiotowy, normatywny, interakcyjny, chronemiczny i spacialny²⁰. Opisując owe parametry mediów społecznościowych, Loewe odnotowuje, że charakterystyczne dla niego są:

- dyskursywny obraz świata;
- podmiot będący prosumentem, cyfrowym tubylcem, właścicielem fanpejdża/profilu/kanału, influencerem, followerem, wideoblogerem;
- pakt o uczestnictwie, podporządkowanie regułom platformy medialnej, anarchia;
- wielokierunkowość, aktywność, interakcyjność, interaktywność;
- aktualność, symultaniczność;
- interfejs ekranu: maxi (telewizor), midi (tablet), mini (smartfon)²¹.

Analizowane materiały audiowizualne, poświęcone świętu Iwana Kupały, które zostały opublikowane na platformach Youtube i TikTok, wpisują się w tak ujmowany dyskurs mediów społecznościowych. Są to przeznaczone na komputery, tablety i smartfony publikacje audiowizualne przygotowane zgodnie z konwencjami przyjętymi na YouTube i TikTok, komentowane przez użytkowników serwisów. Najczęściej dodawane są w okolicach daty obchodów święta.

W analizowanych mediach społecznościowych odnajdujemy ogromną liczbę materiałów odnoszących się do święta Iwana Kupały²². Oglądalność poszczególnych postów jest bardzo zróżnicowana —

²⁰ I. Loewe, *Dyskursy medialne oraz ich parametry. Wybrane zagadnienia mediolingwistyczne*, „Poradnik Językowy” 2024, t. 816, s. 19–20.

²¹ Tamże.

²² Na samym TikToku wyszukując #иванкупала wyświetlają się tysiące publikacji <https://www.tiktok.com/tag/%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D0%B0>; zaś na YouTube — setki, https://www.youtube.com/results?search_query=%23%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D0%B0. Choć platformy podają dokładną liczbę publikacji oznaczonych #иванкупала, nie wszystkie materiały odnoszą się do omawianego święta, a czasem np. do zespołu muzycznego Иван Купала. Co więcej, nie wszystkie publikacje o święcie Iwana Kupały oznaczone są hasztagiem, więc wyszukiwanie pozwala jedynie na orientacyjne określenie ich liczby.

od kilku wyświetleń do nawet 2,9 miliona. Można wyodrębnić różne rodzaje tekstów medialnych, należących do dyskursu mediów społecznościowych, które odnoszą się do święta Iwana Kupały:

- krótkie relacje z obchodów święta (*shorts, tiktoki*),
- krótkie skecze związane z mitologią słowiańską,
- krótkie filmy informacyjne o ludowych tradycjach,
- krótkie filmy informacyjne przedstawiające święto narodzin Jana Chrzciciela i potępiające ludowe zwyczaje,
- reportaże z obchodów święta (profesjonalne i amatorskie),
- filmy dokumentalne o historii i obchodach święta Iwana Kupały,
- wywiady z duchownymi, potępiającymi ludowe obchody Nocy Kupały,
- filmiki z przesadami – co można i czego nie wolno robić w Noc Kupały,
- filmiki z przesadami połączonymi z modlitwami do Jana Chrzciciela,
- wideoblogi o historii święta,
- e-pocztówki z pozdrowieniami na Dzień Iwana Kupały.

Kanał dystrybucji ma ogromny wpływ na typ publikowanych materiałów — na platformach TikTok i YouTube w sekcji „Shorts”²³ dominują krótkie (trwające najczęściej około minuty) wideorelacje z obchodów święta, niekiedy publikowane są również animowane e-pocztówki i krótkie scenki nawiązujące do rusałek i bóstw słowiańskich. Warto zaznaczyć, że często ten sam materiał dostępny jest w obu sieciach społecznościowych. Tradycyjne dłuższe publikacje na YouTube cieszą się mniejszą popularnością — te najczęściej oglądane zdobywają najwyżej kilkaset tysięcy wyświetleń.

Warto zwrócić uwagę na warstwę audiowizualną omawianych tekstów medialnych. W większości publikowanych materiałów można zobaczyć kobiety w wiankach, sceny kąpieli i puszczenia wianków na wodę oraz ubranych w białą odzież z haftami młodych ludzi tańczących wokół ognia lub skaczących przez ognisko. Te symbole jednoznacznie kojarzą się z ludowymi obrzędami podczas najkrótszej nocy w roku. Podkład muzyczny stanowią piosenki o święcie Iwana Kupały, przy czym najbardziej popularna jest wykorzystana w seria-

²³ Na platformie YouTube dostępne są dłuższe materiały oraz krótkie filmy „shorts”, dla których ograniczenie czasowe do listopada 2024 roku wynosiło 1 minutę, obecnie zaś 3 minuty. Sekcja „Shorts” została wprowadzona na całym świecie w lipcu 2021 roku.

lu *Сваты* (szósty sezon) kompozycja w języku ukraińskim²⁴. W materiałach organizacji prawosławnych bardzo często pokazywane są ikony, ikonostasy, fragmenty nabożeństw, a podkład muzyczny stanowią pieśni religijne. Obrazy świętowania w cerkwi przeplatane są fragmentami nagrań z młodzieżą tańczącą wokół ogniska lub kapiącą się. Często wykorzystuje się bardzo podobne, a nawet te same materiały, co w postach rodzimowierczych i rozrywkowych, jednak komentarz w programach o charakterze prawosławnym jest jednoznacznie negatywny, co całkowicie zmienia wydźwięk przekazu. Dodatkowo organizacje prawosławne publikują filmiki poświęcone historii narodzin i żywotowi Jana Chrzciciela.

Sposoby rekonstrukcji święta Iwana Kupały (naukowy, ideologiczny, rozrywkowo-komercyjny i naiwny), opisane przez Tatianę Sawieljewą²⁵, znajdują odzwierciedlenie w licznych tekstach medialnych — reportażach, relacjach, krótkich i dłuższych filmach dokumentalnych.

Najbardziej rozpowszechniona i skierowana do masowej publiczności jest rekonstrukcja rozrywkowo-komercyjna, co znajduje odzwierciedlenie w mediach społecznościowych. Celebrowanie wigilii święta Iwana Kupały przyjmuje tu formę festynu z atrakcjami dla różnych grup wiekowych, od dzieci po dorosłych. Organizatorzy często współpracują z profesjonalnymi zespołami folklorystycznymi, które występują przed widownią. Głównym celem tych wydarzeń nie jest odtworzenie dokładnej tradycji, ale zapewnienie rozrywki i generowanie zysków²⁶. Na przykład tańce wokół ogniska i plectenie wianków łączone są z elementami współczesnymi, takimi jak sesje zdjęciowe czy malowanie twarzy, a na festynie rozstawia się stragany. Na platformach TikTok i YouTube publikowane są setki relacji z tego typu wydarzeń.

W mediach społecznościowych możemy spotkać się również z rekonstrukcją ideologiczną, która łączy się przede wszystkim z ruchami neopogańskimi odwołującymi się do przedchrześcijańskich wierzeń słowiańskich. Niektóre grupy religijne i ideologiczne postrzegają święto Iwana Kupały jako narzędzie do odbudowy światopoglądu przodków²⁷. Z reguły grupy neopogańskie świętują przesilenie letnie,

²⁴ Fragment serialu z piosenką można obejrzeć na licznych kanałach YouTube, np. <https://www.youtube.com/watch?v=kETX87Lfz6s> (1.12.2024).

²⁵ Т.В. Савельева, *Реконструкция народного славянского праздника „Иванов день”...*, s. 142–144.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże, s. 141.

czyli noc z 22 na 23 czerwca, a nie z 6 na 7 lipca. Etymologię nazwy święta — Kupala wywodzą od słowa *kupa* — zjednoczenie.²⁸

W sieciach społecznościowych niekiedy znaleźć można wypowiedzi naukowców dotyczące obchodów święta Iwana Kupaly. Na przykład na YouTube dostępny jest wykład Aleksandra Pyżykova o mniej znanych aspektach święta, związanych ze zbiorem ziół i o wpływie pańszczyzny na chłopów i ich obyczaje²⁹. Badacz odnotowuje, że Cerkiew zawsze zwalczała obchody Nocy Kupaly, jednak było to nieskuteczne.

Cerkiew również współcześnie ostro krytykuje wszelkie pogańskie tradycje i zwyczaje związane ze świętem Iwana Kupaly, propagując obchodzenie wyłącznie narodzin Jana Chrzciciela. W telewizji religijnej i na prawosławnych stronach internetowych znajdują się materiały opowiadające, w jaki sposób świętować 7 lipca i potępiające tradycje ludowe³⁰. W corocznie publikowanych krótkich filmach informacyjnych przedstawiana jest postać Jana Chrzciciela i jego losy. Dowiadujemy się również, że Cerkiew prawosławna zdecydowanie odcina się od obchodów Dnia Iwana Kupaly, które postrzega jako pogańskie święto pełne ludowych wierzeń i obrzędów, niemających nic wspólnego z chrześcijaństwem. W materiałach podkreśla się, że 7 lipca (według nowego kalendarza) przypada rocznica narodzenia Jana Chrzciciela, a święto Kupaly błędnie do niej nawiązuje. W publikacjach prawosławnych można spotkać stwierdzenie, że Dzień Iwana Kupaly to „wymysł ludzi niewykształconych”, który nie ma żadnych podstaw w chrześcijańskiej doktrynie i stanowi element pogańskich praktyk związanych z kultem natury. W sieci można znaleźć także wywiady z duchownymi, którzy jednoznacznie potępiają ludowe obchody wigilii Iwana Kupaly³¹.

Oprócz publikacji o charakterze ludowym, neopogańskim i cerkiewnym w sieciach społecznościowych obecne są hybrydy (formy synkretyczne), łączące chrześcijańskie i pogańskie tradycje w jednym

²⁸ Por. filmy: „Праздник Иван Купала на Руси. Как и в какое отмечался на самом деле” opublikowany na kanale *БЕРЕГИНЯ. Традиции и приметы*, <https://www.youtube.com/watch?v=DGtHwvIqwc0&t=18s> (16.07.2024) i „КУПАЛА. Когда побеждает свет” opublikowany przez *Народное Славянское радио*, <https://www.youtube.com/watch?v=dOt2KfypDjc&t=238s> (16.07.2024).

²⁹ https://www.youtube.com/watch?v=W-_dplAtBIQ&t=117s (1.12.2024).

³⁰ Por. najnowszy film: <https://www.youtube.com/watch?v=dxZzxNRapcc> (15.07.2024). Warto zaznaczyć, że podobne publikacje pojawiają się co roku.

³¹ Por. wywiad: <https://www.youtube.com/watch?v=w5q70Q7RIWU&t=1438s> (15.07.2024).

tekście medialnym. Zaobserwować można przenikanie się motywów pogańskich z chrześcijańskimi z całkowitym pominięciem oficjalnego stanowiska Cerkwi. W sieci publikuje się artykuły i filmiki opowiadające szczegółowo o przesądach związanych ze świętem. Co ciekawe, często przed i po przesądach przytaczane są modlitwy na dzień 7 lipca³².

PODSUMOWANIE

Święto Iwana Kupały jest wyraźnie obecne we współczesnej rosyjskojęzycznej przestrzeni medialnej – w mediach społecznościowych można znaleźć tysiące publikacji przygotowanych zarówno przez profesjonalistów, jak i amatorów. Obserwujemy trzy główne sposoby prezentowania wydarzenia: 1) jako dobrej zabawy przy ognisku podczas festynów; 2) jako ważnego dnia w kalendarzu religijnym rodzimowierców 3) jako pogańskiej tradycji, której należy unikać i zamiast tego obchodzić rocznicę narodzin Jana Chrzciciela. Interesującym zjawiskiem są publikacje o przesądach połączone z motywami chrześcijańskimi i modlitwami. Najbardziej popularne w dyskursie mediów społecznościowych są trwające około jednej minuty filmiki, prezentujące efektowne ogniska i piękne Słowianki w wiankach.

Analizując obraz święta Iwana Kupały w dyskursie rosyjskojęzycznych mediów społecznościowych, można dostrzec obecność w nich różnych punktów widzenia i propagowanie określonych ideologii. Możliwość zapoznania się z odmiennymi perspektywami nie prowadzi jednak do oglądania przez użytkownika zróżnicowanych typów materiałów. Kiedy odbiorca wybiera określony rodzaj publikacji, wyświetlają się propozycje obejrzenia podobnych ideologicznie i wizualnie filmików. Dotarcie do różnych typów publikacji wymaga od użytkownika TikToka i YouTube ponownego wyszukiwania i omijania sugestii samej platformy.

REFERENCES

- Grochowski, Piotr. "Stado i Kupała w praktykach obrzędowych polskich rodzimowierców. O rewitalizacji źródeł etnograficznych i historycznych." *Etnolingwistyka*, 2020, no. 32: 213–233.

³² Np. <https://www.youtube.com/watch?v=QuNsP1lWQc8&list=PL-p5tJv5tXJPvstui1rSXtTXwKFr9yhPxe&index=12&t=570s> (16.07.2024).

- Jaszczewska, Magdalena. "Święty Jan/Iwan Kupała w paremiach polskich i rosyjskich." *Wschód-Zachód: dialog języków i kultur*. Kazimierczyk, Jolanta, Gancarz, Piotr (eds.). Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej, 2012: 171–76.
- Loewe, Iwona. "Dyskursy medialne oraz ich parametry. Wybrane zagadnienia mediolingwistyczne." *Poradnik Językowy*, 2024, vol. 816, 7: 7–23 <<https://doi.org/10.33896/PolJ.2024.7.1>>.
- Nowożenowa, Zoja. "Стили, жанры и дискурсы в коммуникативно-речевом пространстве современной России: иррациональный дискурс." *Odmiany i style współczesnego języka polskiego i rosyjskiego*. Zych, Anna and Charciarek, Andrzej (eds.). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2013: 53–78.
- Ogrodowska, Barbara. *Święta Polskie. Tradycja i obyczaj*. Warszawa: Wydawnictwo Alfa, 1996.
- Ogrodowska, Barbara. *Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce. Mały słownik*. Warszawa: Verbinum, 2001.
- Rokosz, Tomasz. *Obrzęd sobótkowy. Tradycja i jej transformacje (studium etnokulturowe)*. Wrocław-Siedlce: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 2016.
- Skowronek, Bogusław. "Mediolingwistyka: teoria — metodologia — idea". *Postscriptum Polonistyczne*, 2014, no. 2(14): 15–26.
- Бердяев, Николай. *Истоки и смыслы русского коммунизма*. Москва: Наука, 1990.
- Савельева, Татьяна. "Реконструкция народного славянского праздника 'Иванов день': типологический аспект." *Древние и традиционные культуры во взаимодействии со средой обитания: проблемы исторической реконструкции: материалы I Международной междисциплинарной конференции*. Савельева, Татьяна (ed.). Челябинск, 13–15 апреля 2021 года. Челябинск: Челябинский государственный университет, 2021: 140–145.
- Виноградова, Людмила, Толстая, Светлана. "Иван Купала." *Славянские древности: Этнолингвистический словарь в 5-и томах*. Т. 2. Толстой, Никита (ed.). Москва: Международные отношения, 1999.

ONLINE RESOURCES

- <<https://foma.ru/greh-li-prazdnovat-ivana-kupalu.html>>.
- <<https://www.tiktok.com/tag/%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D0%B0>>.
- <https://www.youtube.com/results?search_query=%23%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D0%B0>.
- <<https://www.youtube.com/watch?v=L5VBemydr4U>>.
- <<https://www.youtube.com/watch?v=kETX87Lfz6s>>.
- <<https://www.youtube.com/watch?v=dOt2KfypDjc&t=238s>>.
- <https://www.youtube.com/watch?v=W-_dplAtBIQ&t=117s>.
- <<https://www.youtube.com/watch?v=dxZzxNRapcc>>.
- <<https://www.youtube.com/watch?v=w5q70Q7RIWU&t=1438s>>.
- <<https://www.youtube.com/watch?v=QuNsP1lWQc8&list=PL-p5tJv5tXJPvstu1rSXtTXwKFr9yhPxe&index=12&t=570s>>.